

הירהורים אחרי (ואולי לפני) הבחירות אחרי הדינוואריום

השמיע באופן ממש על הכרעות המדינה. **ברגע זה חולמים הרבה אנשים על כוח כזה. גם אני ביניהם.** אני חולם — כיעד עליון — על מחנה גדול שיקיף את כל הדוגלים בישראל אחת, מתקדמת, הומאנית, ליברלית, שור חרת שלום וצדק סוציאלי. מחנה שיכלול יסודות של מיפלגת-העבודה, המחנה ה"דתי המתקדם, מפ"ם, ל"ע, מרי, ר"צ ומוקד, ושימשוך אל עצמו זידרבן לפעולה את הרבים והטובים המואסים כיום בכלל בפעולה פוליטית.

מחנה כזה אינו יכול ואינו צריך להיות מיפלגה מונוליתית. הוא צריך לאפשר ביטוי חופשי לכל יובל המצטרף אליו, לטפח ויכוח פנימי מתמיד, תוסס ומפרה תודית, כדי שליברלים וסוציאליסטים יוכלו לגבש ביחד, תוך ויכוח ושיכנוע הדדי, תוכנית-פעולה ממשית לשינוי פני המדינה ולפיתרון בעיות-היסוד שלה בי עידן הקרוב.

זה לא יקום מחר. אבל אין זו אופופיה. זהו יעד שכדאי לעמוד למענו במשך שנים, בפכונות ובי התמדה, גם אם יתגשם בתהליך של שלבים-שדכים. אם יקום, יסתדרו החיים המדיניים בארץ על פי קווים הגיוניים, והבחר יידע בעתיד בעד מה הוא מצביע. בצד אחד יעמוד הליכוד, בעל בשורת ארץ-ישראל השלמה והפער החברתי הגובר. באמצע יעמדו שרידי המערך הקיים, מדיין ועד ספיר. בצד השני יעמוד מחנה ליברלי סוציאלי, שוחר שלום וקידמה. כדי שיקום מחנה גדול כזה, צריך לקום תחילה מחנה קטן יותר, אך די גדול ומשמעותי כדי להוות גורם מושך ומלכד. הוא צריך לכלול את היסודות המתבטאים כיום בר"צ, מרי ומוקד והקרובים להם. זהו מחנה מינימלי של שישח עך עשרה מנדטים, המאגד בתוכו את שוחרי הרפורמה הליברלית האמיתית בצד סוציאליסטים, על סמך תוכנית-פעולה שתוכל לכלב מאה אקף בוחרים ישראליים.

צעיר אחד חזר לתופת

האם זה באמת חלום? איני סבור כך. את אחד הימין ביוזמת אריק שרון לא היה חלום פחות קשה. נדמה לי שהשינאות האישיית והבעיות האישיות במחנה הקידמה הן פחות חריז פות מאלה שהיו קיימות בימין. אין שני אנשים במחנה השלום השונאים זה את זה כמו מנחם בגין ושמואל תמיר. אבל בימין נוצר זרם ציבורי חזק, שהכריח את כל הגורמים לקבל על עצמם את עול ה"ליכוד. בילעדי, לא היה מצליח גם אריק שרון, עם כל ערמוניותו ומישקלו הסגולי. כל מחנה הקידמה והשלום (מילבד קבור צתה של שולמית אלוני, שיש לה בעיות חמורות משלה) מוכה עדיין בהלם. המור ראל ירוד. התיסכול והיאוש שלמחרת ה"בחירות עדיין שולטים בכיפה.

אולם אלה הם מותרות, שאיננו יכולים להישות לעצמנו. הקרב חי מכריע על מדינת-ישראל עומד עדיין לפנינו. האם מותר לנו להת"י יואש, מפני שהפסדנו קטב? שריונר בן 18, שמצא את עצמו ביים הכיפורים מול מסה של שרון הדגל מול נשק חזק ויעיל. בין-הטקנים הבלויים רים של חבריו, כשבלבו זלם על מנהיגיו ובזו אינסופי למשלתי — האם היה מותר לו לומר: די? האם לא פנה שוב לעבר התופת, כדי להמשיך במאבק? בהשוואה למה שנדרש מבחור צעיר זה, כל מה שנדרש מאיתנו הוא כנאין וכאפס. האם לא נמדא את חובתנו — וזו רק כדי שצי עיר כזה לא יעמוד מחר שוב בי אותו מצב?

במיספרים הבאים: בבחירות '69 זכו רשימות ש', ק' ונ"ס ביחד ב-37,703 קולות, שהיו 2.76% של הקולות הכשרים. הן קיבלו שלושה מנדא-טים (שניים לנו, 1 למק"י). בבחירות '73 זכו רשימות ק"ג ו'ש ביחד ב-32,616 קולות, שהיו 2.1% של הקולות הכשרים. הן קיבלו רק מנדאט בודד אחד (למוקד).

אילו הלכו לפחות שתי רשימות אלה יחד, או אילו הכריזו ברגע האחרון על רצונן להתאחד — אין די ספק שהיו זוכות גם הפעם בי

הסיעות הקטנות, ובייחוד לסיעה שכוח המשיכה העיקרי שלה היה באיכות פעולתה הפרלמנטרית. (הצלחת שולמית אלוני היתה תופעה חריגה במצב זה. היא נבעה בלי ספק מ"גורמים שוליים ועונתיים — הרצון להעיניש את המערך מבלי לעבור לליכוד ו" מבלי לתמוך בסיעות הקטנות והייחודיות. רשימת ר"צ הפכה, כימעט במקרה, לאגם" ניקוז קטן ליובלים שלא הגיעו אל הנהרות — להפתעת הכל, ובמיוחד להפתעת שור למית אלוני עצמה.)

מייד אחרי המליחמה באו אלי שני

תיים במפה הפוליטית. תחת להסתפק בי קולות של מחאה. יתכן שהציבור הרגיש שקיימת עכשיו אפשרות, שלא היתה קיימת קודם לכן, ל"חולל שינויים מהותיים כאלה, להפוך את הדינוואריום לחיות מסוג אחר. יתכן שתהליך זה התחיל עוד קודם לכן, ויצר את הרוח הציבורית שאיפשרה ל"אריק שרון לנווט את הספינות השונות לנמל הליכוד. על כל פנים, מיד אחרי הבחירות הפ"סיקו הבריות לשאול את עצמן: מי יעשה את העבודה הטובה ביותר בכנסת ה"

הקטנים: שאונה חברי-כנסת, שש סיעות *

שלושה מנדאטים, למרות הנטייה הנגדית ביום הבחירות. אפילו זה היה משנה באופן ניכר את המצב בכנסת הנוכחית.

מאה אלף בוחרים

אין טעם לבכות על חלב שנשפך, ולא לצורך זה אני כותב את הדברים. השאלה היא: מה המסקנות הנובעות מכך לגבי העתיד?

מה יקרה בבחירות הבאות — בעוד ארבע שנים, בעוד שנה או בעוד שלושה חודשים?

ברור שגם כיום, טובה בכנסת סיעה קטנה, האומרת את הדברים הנכונים, יותר מדממה גמורה. קבוצה של אנשים הדוגלת בדרך ייחודית לתיקון פני המדינה, וה"מאמינה שדרך זו יכולה להציל את המדינה מוועות ומאסונות. חייבת להתייצב בבחירות. גם נגד הורם, גם כאשר הורם הנגדי הוא חזק מאד. אולם במצב הנוכחי היא חייבת לעשות את הכל — את הכל ממש — כדי לשתף פעולה עם חוגים קרובים, לשם קמת כוח גדול, שיוכל ל"

מרצים צעירים, ושאלו לדעתי על ה"אפשרות לרכו את כל כוחות-השלום בי מיבצע חד-פעמי של עצומה למען השלום. תמכתי ברעיון זה בתלהבות, וכתבתי בו במקום טיוטא של עצומה, שעליה יוכלו לחתום הכוחות המתונים של מיפלגת-העבודה והמפד"ל יחד עם אנשי מרי ושאר תנועות-השלום. ואכן, חברי כל החוגים ה"אלה חתמו על "זיומת שלום — עכשיו" אבל נכונות זו לא מצאה ביטוי במערך-רבת-הבחירות. אחד המרצים האלה כינס בכיתו את נציגי מוקד ומרי, בנוסיון לנזן לפחות התחלה של שותפות. או כבר לא הייתה קיימת אפשרות חוקית לאחד רשי"מות או לפתוח אותן.

ניסיתי להחדיר ללב הנוכחים את הצורך העליון בשוויות מחוזה דרמטית מיידית, שתוכיח לציבור שנוצרת כתובת חדשה, אמינה, רחבה יותר, מאחדת ומלכדת.

הצעתי לאחד מייד את הסיעות בכנסת היוצאת, להבטיח לציבור סיעה משותפת בכנסת הבאה. הסכם-עודפים, מערכת בחי"רות משותפת, ועוד. הוהרתי שאחרת צפוי אסון לכל חלקי מחנה השלום והקידמה. לא הצלחתי לשכנע. התוצאה מתבטאת

באה? מי יסכל את מזימות בדר ועופר? מי יחשוף שחיתויות? האנשים רצו להעניש את ההנהגה ה"זקנה, שגרמה למחדל הנורא — וחשבו שהדרך היעילה היחידה לעשות זאת היא לתת את הקולות לליכוד הגדול, גם אם התגורר לתוכניותיו.

אחרים חשבו שצריכים לחזק את הכוח המרכזי, בתור הרע במיעוטו, המסוגל לעשות לפחות משהו למען השלום. כך נתנו אנשים טובים וגבונים את ידם ל"מיבצע, בכל זאת מערך".

נוצרה ההרגשה שהמישטר הקיים מתחיל להתבקע. שמשוה מתחיל לזוז בנוף ה"פוליטי. שאפשרות ודרושות התפלגויות ואיחורים, ששימו קץ לאבסורדים של הדינוואריום — האבסורד של הצבעה בעד מיפלגה שיש בה שוחרי שלום ומילחמה, קידמה וריאקציה. המוקרטיה ותיאוקרטיה וביורוקרטיה, דיינים וזלאכאים, בורגים והאמרים.

וכאותה עת נכרה ההרגשה ש"הפעם לא השוב כמזל מי יהיה בי כנסת — השוב מי יהיה כממשלה. הכנסת נראתה חשופה רק כמו ש"עושה את האקט החד-פעמי של הרכבת ממשלה. כל מה שיקרה בי כנסת לאחר מכן נראה, בהשוואה לכך, כבתי-משמעותי. במצבירוח זה היה יצפוי כישלון לכל

* הח"כים: גולן ושערי, מל"ע, אבר"י מוביץ ופרוש מא"י, שוסטק מהמרכז ה"חופשי, טובי מרק"ח, הורביץ מע"מ ואני.